

Werken aan Positieve Gezondheid bij **Maastricht UMC+**

Het Maastricht UMC+ voert als missie het verlenen van de best mogelijke zorg en het verbeteren van de gezondheid van de burgers in de regio door integratie van patiëntenzorg, onderzoek en onderwijs. Een van de leidende principes binnen deze missie staat beschreven als “heeft aandacht voor heel de mens”. Dit betekent dat artsen, verpleegkundigen, paramedici en andere zorgverleners en ondersteuners worden geacht verder te kijken

dan de behandeling of het medisch onderzoek om de mens achter de patiënt te ontmoeten. Dit is een hele uitdaging voor een omgeving waar de focus veelal gericht is op het onderzoeken van gezondheidsklachten en -problemen en hoe deze behandeld kunnen worden. Binnen een omgeving waar care en cure de boventoon voert verliest men datgene makkelijk uit het oog wat de patiënt nog wél kan. Dit is het perspectief van Positieve Gezondheid (PG). Positieve Gezondheid benadrukt de kracht van mensen en legt de focus meer op de aanwezigheid van welbevinden en minder op afwezigheid van ziekte. Het kijkt naar iemands potentieel en doet een beroep op diens veerkracht en wat het leven voor hem of haar betekenisvol maakt. Positieve Gezondheid kijkt als het ware vanuit een breder perspectief naar gezondheid, uitgewerkt in zes gezondheidsdimensies. Deze zijn dagelijks functioneren, meedoen in de maatschappij, kwaliteit van leven, zingeving, mentaal welbevinden en lichaamsfuncties. In deze bijdrage gaan we in op de reden van het Maastricht UMC+ om te kiezen voor Positieve Gezondheid alsook op de wijze waarop dit in de afgelopen jaren beleidsmatig vorm is gegeven in deze academische ziekenhuisomgeving.

■ Renaldo Secchi

Beleid op Positieve Gezondheid

In 2016 verschijnt de gezondheidsnota 'Gezondheid in Zuid-Limburg. Van signaalrood naar bronsgroen' waarin de gezondheidsuitdaging en -ambitie van de provincie wordt beschreven. De bevolking vergrijsst en er is een vrij hoge prevalentie van chronische aandoeningen. Er is relatief veel ongezondheid, er is sprake van een slechtere

vitaliteit en minder arbeidsparticipatie vergeleken met de rest van Nederland. De Provincie Limburg heeft als ambitie een trendbreuk te bewerkstelligen door deze in 2025 te hebben ingelopen.

In diezelfde tijd is het Maastricht UMC+ bezig haar nieuwe strategie vorm te geven. Maastricht UMC+ (MUMC+) verwijst naar het samenwerkingsverband van het academisch ziekenhuis Maastricht en de Faculty of Health, Medicine

& Life Sciences van de Universiteit Maastricht. Deze hebben elkaar gevonden in een gezamenlijke missie, namelijk “het verlenen van de best mogelijke zorg en verbetering van de gezondheid in de regio door integratie van patiëntenzorg, onderzoek en onderwijs”. Het Maastricht UMC+ onderscheidt zich nationaal en internationaal door niet alleen te focussen op gezondheidsherstel, maar ook op gezondheidsbehoud en gezondheidsbevordering. Het is dan ook geen toeval dat op een werkconferentie in Parijs, waar zowel de provincie Limburg als het MUMC+ aanwezig zijn, men in gesprek raakt over Positieve Gezondheid en de mogelijke betekenis hiervan in de ziekenhuiszorg. De provincie en het MUMC+ hebben op dat moment al sinds enkele jaren contacten om elkaar te informeren over hun strategische ideeën en hoe men elkaar hierin kan ondersteunen en versterken.

Als eerste grote stap in het traject wordt in maart 2018 Machteld Huber, de grondlegger van het gedachtegoed van Positieve Gezondheid, uitgenodigd om te vertellen over Positieve Gezondheid tijdens een inspiratiebijeenkomst. Deze inspiratiebijeenkomst maakt onderdeel uit van het programma ‘Visie op Zorg’. ‘Visie op Zorg’ is in 2010 gestart vanuit de verpleegkundige beroepsgroep en heeft als doel om de zorg toekomstbestendig te maken. Enkele jaren later sluiten ook de medische en paramedische beroepsgroep aan, in 2015 wordt er een algemene visie op zorg geformuleerd die aan de basis staat van de huidige missie en strategie ‘Gezond leven’. Eén van de strategische programma’s van Gezond leven is ‘Onze zorg van de toekomst’. Hierin staat het verbeteren van de ervaring van de patiënt en uitkomsten van de zorg centraal. Daarnaast stelt deze strategie persoonsgerichte zorg, eigen regie en een brede kijk op gezondheid centraal. De strategie sluit dus naadloos aan bij de filosofie van Positieve Gezondheid.

In datzelfde voorjaar krijgen een viertal beleidsadviseurs, verbonden aan respectievelijk ziekenhuis en universiteit, vanuit de raad van

bestuur opdracht om een kernteam Positieve Gezondheid op te richten en het concept te introduceren binnen de organisatie. De ambitie van dit kernteam is het verbinden, stimuleren en faciliteren van (de ontwikkeling van) expertise over het gedachtegoed van Positieve Gezondheid in het Maastricht UMC+. Dit willen zij bereiken door medewerkers bewust te maken met PG en hen te inspireren om met het concept aan de slag te gaan. Daarnaast willen zij ook verbindingen leggen tussen professionals die de intentie hebben om Positieve Gezondheid te integreren in hun dagelijkse zorg, behandeling of onderzoek. Ten slotte wil het kernteam training op maat ontwikkelen en aanbieden.

De eerste actie die door het kernteam wordt georganiseerd is een werklunch waar een vijftigtal zorgprofessionals (o.a. medici, paramedici en beleidsadviseurs) met elkaar in dialoog gaan over de wijze waarop Positieve Gezondheid toegepast kan worden binnen het MUMC+. In discussievorm worden de volgende vragen beantwoord: ‘Hoe kunnen we bestaande initiatieven met elkaar delen en wat heb je hierbij nodig?’, ‘Hoe kunnen we nieuwe initiatieven ontwikkelen en wat heb je hierbij nodig?’, ‘Hoe kunnen we de inwoner/patiënt/mantelzorger betrekken bij Positieve Gezondheid en wat heb je hierbij nodig?’ en ‘Wat kan Positieve Gezondheid bijdragen aan de omgang met de inwoner/patiënt/mantelzorger?’ De uitkomsten worden met de deelnemers gedeeld en dienen als input voor het kernteam om een plan van aanpak te formuleren en ontwikkelen.

Een van de acties van het kernteam is het inventariseren van bestaande initiatieven die het gedachtegoed van Positieve Gezondheid hebben geïntegreerd binnen hun zorg. Voorbeelden die tijdens deze inventarisatieronde worden opgehaald zijn:

- De afdeling Interne ziekten (Maag Darm Lever) heeft een voormalig bedrijfsarts, die zelf ook MDL-patiënt is, aangenomen om patiëntendossiers te analyseren op de zes

Het beschreven traject kan als inspiratie en aanmoediging dienen om het gedachtegoed van Positieve Gezondheid niet alleen te omarmen, maar ook daadwerkelijk te implementeren

dimensies van Positieve Gezondheid. Deze bedrijfsarts heeft MDL-patiënten geïnterviewd over wat ze precies willen en wat hun ervaringen met de zorg zijn. De conclusies van dit onderzoek zijn dat de focus van de MDL-arts vooral op de dimensies lichaamsfunctie en mentaal welbevinden ligt en dat men minder oog heeft voor onder andere het dagelijks functioneren, sociaal-maatschappelijk participeren en zingeving. Dit project resulteert uiteindelijk in een verdere ontwikkeling van de MDL-zorg op de afdeling. Een andere zaak die de bedrijfsarts structureel zag terugkeren was de grote behoefte aan ondersteuning in arbeidsparticipatie. Hiervoor is inmiddels het UWV aangesloten in het spreekuur voor patiënten in het ziekenhuis.

- Op de afdeling Keel Neus Oor vullen patiënten met Tinnitus (oorsuizen) vóór het spreekuur het spinnenweb in waardoor een kijk ontstaat op de zes dimensies van Positieve Gezondheid. De uitkomsten hiervan worden tijdens het consult door de arts met de patiënt besproken. Hierdoor krijgt de arts een inzicht in welke gezondheidsdimensies belangrijk zijn voor de patiënt. Zo kwam uit een bespreking van het spinnenweb bij een van de patiënten naar voren dat financiële zorgen het dagelijks functioneren onder druk zetten. Hiermee rekening houdend werd een minder duur, maar kwalitatief goed hoortoestel aangeboden

zodat de patiënt beter kon functioneren in zijn leefomgeving.

- Op de afdeling Chronische Pijn gebruikt een neurologe een blanco A4 als gespreksinstrument waar zij op de ene kant het biomedisch model tekent en uitlegt dat ze als medicus gedeeltelijk pijnbestrijding kan toepassen. Aan de andere kant van het papier gaat ze in op vragen zoals: 'Wat vindt u belangrijk in uw leven?' Zo schetst deze neurologe, in een gesprek dat ik met haar gevoerd heb tijdens de inventarisatieronde, dat ze een patiënt heeft geholpen in de acceptatie van het leven met een dementerende partner. Deze patiënt is doorverwezen naar een instantie waar hij hiermee aan de slag kon.

Van Actiecentrum Limburg Positief naar Beweging Limburg Positief

In september 2017 wordt het Actiecentrum Limburg Positief Gezond opgericht om de Provincie Limburg te ondersteunen in haar ambitie Limburg tot de eerste Positief Gezonde provincie te maken. Dit actiecentrum wordt gecoördineerd door het Institute of Positive Health (IPH). Er wordt een plan van aanpak geschreven dat bestaat uit een drietal fases van elk drie jaar waarbij de eerste drie jaren worden gebruikt om mensen en organisaties in Limburg te inspireren. In deze fase organiseert het actiecentrum lezingen, presentaties en inspiratiesessies. Daarnaast worden Limburgers bekend gemaakt met het

instrument 'Mijn Positieve Gezondheid' en het spinnenweb. Men tracht ook om activiteiten en opbrengsten van initiatieven gebaseerd op het gedachtegoed Positieve Gezondheid met elkaar te verbinden en samenhang hierin te creëren.

In de tweede fase ligt het accent op het zelfstandig uitvoeren waarbij professionals worden geschoold in het werken met Positieve Gezondheid. Hiervoor is een scholingsplan ontwikkeld dat wordt gesubsidieerd door de provincie. Het Actiecentrum wordt omgedoopt tot de Beweging Limburg Positief Gezond, bestaande uit een kennis- en expertisecentrum en een netwerkorganisatie waar onder andere Positieve Gezondheidsambassadeurs bij aangesloten zijn. Ambassadeurs zijn professionals die de basistraining Positieve Gezondheid gevolgd hebben en het gedachtegoed in hun omgeving en praktijk uitdragen. Het plan van aanpak bevindt zich momenteel in deze fase. De derde fase bestaat uit het monitoren op effecten en wordt de komende jaren verder uitgewerkt.

Begin 2018 wordt Maastricht UMC+ kernpartner van het toenmalige actiecentrum. Vanaf het begin wordt duidelijk dat het ziekenhuis een belangrijk aandeel heeft in het realiseren van het plan van aanpak en daar een eigen rol in heeft, maar tegelijk houdt het MUMC+ ook vast aan haar eigen koers, namelijk het verbeteren van de gezondheid van de Limburger in de regio. Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid past hier goed bij, maar is niet het enige concept dat het ziekenhuis gebruikt om de gezondheid van de burger in de regio te verbeteren. Het zoeken naar een goede werkbare structuur en ieders rollen, taken en verantwoordelijkheden in het actiecentrum is een ware zoektocht dat niet altijd over een geplaveid pad gaat.

Positieve Gezondheid binnen het Maastricht UMC+

Het herinrichten van de zorg en structuur van de organisatie binnen het Maastricht UMC+ dienen ervoor te zorgen dat de zorg rondom de patiënt

beter wordt georganiseerd. Dit wordt aangeboden in de vorm van een zogenaamd zorgpad. Hierin volgt de patiënt figuurlijk een pad dat ervoor zorgt dat hij of zij de juiste zorg op de juiste tijd door de juiste persoon ontvangt.

De inrichting van zorgpaden en het beleggen van leiderschap bij de zorgprofessional zelf zorgt ervoor dat er aandacht ontstaat voor andere gezondheidsaspecten dan enkel het lichamelijke, psychische en sociale domein. Zo ontstaat er ruimte om te kijken in hoeverre de patiënt zijn of haar dagelijkse bezigheden kan uitoefenen of in hoeverre hij of zij meedoet aan activiteiten zoals vrijwilligerswerk of vriendschappen. Het is hierbij van belang om te onderzoeken wat de integratie van Positieve Gezondheid in een zorgpad betekent voor de aangeboden zorg, onderzoek of behandeling van de patiënt. Momenteel worden er structureel interviews met paramedici georganiseerd om de betekenis van Positieve Gezondheid in de (paramedische) zorg duidelijk te krijgen.

Daarnaast neemt het MUMC+ deel aan domein overstijgende programma's in de regio waarin er vanuit een breder perspectief naar gezondheid wordt gekeken. Een voorbeeld hiervan is het programma Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) waarbij publieke en private partijen zoals ziekenhuis, GGD maar ook bedrijven samenwerken om een gezonde leefstijl bij jongeren te bevorderen. Het doel is creëren van een gezonde omgeving, zowel op school als in de wijk. Vanuit het expertisecentrum COACH (Centre for Overweight Adolescent and Childrens Healthcare) wordt nieuwe kennis gegenereerd over de aanpak van overgewicht en obesitas. Zo is vanuit dit expertisecentrum een gecoördineerd leefstijlprogramma voor kinderen in de basisschoolleeftijd ontwikkeld met als doel het reduceren van gezondheidsrisico's als gevolg van overgewicht. De resultaten van dit leefstijlprogramma zijn positief. Mede hierdoor is er een netwerkaanpak uitgerold onder de naam Your COACH Next Door. Binnen dit project is een belangrijke

rol weggelegd voor een centrale zorgverlener. Deze brengt dan samen met het gehele gezin in kaart welke ondersteuning nodig is en faciliteert hierbij. Denk bijvoorbeeld aan begeleiding door een diëtist, kinderarts, opvoedondersteuning of begeleid bewegen. Het uitgangspunt is dat kinderen door begeleiding op maat een effectieve behandeling krijgen voor hun overgewicht.

Ook op onderwijsgebied is er aandacht voor Positieve Gezondheid. Binnen de initiële mbo- en hbo-verpleegkundige beroepsopleidingen, maar ook binnen de verpleegkundige vervolgoopleidingen is het onderwerp Positieve Gezondheid geïntegreerd in het opleidingscurriculum. Binnen de medische opleidingen wordt de basistraining Positieve Gezondheid aangeboden voor Arts-assistenten in opleiding (AIOS). Op onderzoeksgebied heeft de Academische Werkplaats Duurzame Zorg Limburg in 2019-2020 onderzoek gedaan naar de wijze waarop er met Positieve Gezondheid wordt gewerkt in Limburg. Wat levert dit op en wat valt te leren van de ervaringen van betrokkenen? De resultaten zijn in de zomer van 2021 gepubliceerd via een handreiking voor de praktijk. Maar ook aan de ziekenhuiszijde is er aandacht voor onderzoek naar effecten naar het werken met Positieve Gezondheid. Een voorbeeld hiervan is een PHD onderzoek naar ervaringen met het gebruik van het spinnenweb door arts-assistenten en de bijdrage hiervan aan waardegedreven zorg.

Geleerde lessen

De lessen die het MUMC+ geleerd heeft van de afgelopen periode zijn:

- zorg voor draagvlak bij het hoogste ma-

nagement;

- stimuleer en ondersteun initiatieven die professionals ondernemen;
- zorg voor een (Positieve Gezondheid geschoold) dedicated team dat het gedachtegoed binnen de organisatie kan implementeren;
- communiceer over Positieve Gezondheid, stel goede voorbeelden beschikbaar;
- organiseer ruimte voor tegengeluid.

MUMC+ heeft met al deze initiatieven een goede start gemaakt met het integreren van het gedachtegoed in de dagelijkse bezigheden. Maar er is nog een lange weg te gaan. Een pluspunt is dat de afdeling Personeel & Organisatie momenteel de mogelijkheid onderzoekt om Positieve Gezondheid te integreren binnen het HR beleid.

Niettemin kan het hierboven beschreven traject als inspiratie en aanmoediging dienen voor andere (academische) ziekenhuizen om, in samenwerking met belangrijke partners zoals de provincie, het gedachtegoed van Positieve Gezondheid niet alleen te omarmen, maar ook daadwerkelijk te implementeren. ■

Renaldo Secchi is stafadviseur binnen de Vakgroep Verpleegkunde en tevens implementatiecoach Positieve Gezondheid binnen het kernteam Positieve Gezondheid van het Maastricht UMC+. Voor meer informatie of vragen over de implementatie van Positieve Gezondheid binnen het Maastricht UMC+ kunt u een mail sturen naar renaldo.secchi@mumc.nl